Posamezna številka 1 Din. Poštnina v gotovini.
Štev. 263. V Ljubljani, v sredo 12. decembra 1923. Leto I.

JUTRANJE NOVOSTI

Izhaja vsak dan zjutraj, izvzemši pondeljke.
Mesečna naročnina:
v Ljubljani Din 10·—, po pošti Din 12·—, inozemstvo Din 22·—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon št. 213
Brzojavni naslov: „Novosti-Ljubljana".
Upravništvo: Marijin trg št. 8. — Telefon št. 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.
Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.
Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.238.

Vatikan in mi.

Zadnje vesti poročajo, da stojimo pred sklepom konkordata naše države z Vatikanom.

Še ni dolgo tega, odkar je poslala naša država v Vatikan svojega zastopnika dr. Smodlako. Vsi se še dobro spominjamo, na kakšen odpor je naletelo to imenovanje vlade, predvsem pri predstavnikih našega katoliškega prebivalstva. Posebno nekateri voditelji SLS so bili skrajno ogorčeni, zakaj ni vlada nje popreje vprašala za nasvete. Najbrže so imeli pripravljene svoje ljudi, ki bi jih bili radi spravili na to važno mesto, da bi izkoristili nadvse ugodno priliko, ko se sklepajo dogovori med državo in Cerkvijo za daljšo dobo, kolikor le možno v prid Cerkve. Naša vlada je prav dobro vedela, da mora priti na to mesto osebnost, ki bo ščitila napram mogočnemu Vatikanu tudi našo državo. Zato ni nikogar povprašala za nasvete, ampak je delala po svoji najboljši uvidevnosti. In to je bilo docela pravilno, kakor se sedaj uvideva celo pri prvotno nasprotnih krogih.

Pred kratkim se je uredilo vprašanje onih delov naše države, ki pripadajo že pet let naši državi in so bili pod jurisdikcijo v cerkvenem oziru škofov, ki imajo svoj sedež v tujih državah. Tako pripadajo sedaj k nam tudi v cerkveno upravo Prekmurje, Apaška kotlina, Mežiška dolina in par župnij na naši severni meji.

Že dejstvo samo, da je trajalo celih pet let, predno se je uredilo to samo na sebi malenkostno vprašanje in ker se je že iz vsega početka videlo, da se bo moralo urediti v tem smislu in ne drugače, kaže dovolj jasno vso »naklonjenost« Vatikana napram nam. Pri drugih državah je šlo to hitreje, pri nas se je pa čakalo in čakalo, ker bi se bilo rado pričakovalo, da bi se bile naše državne meje še preuredile na korist drugih držav in v našo škodo. Kako hitro in na kakšen način je moral zapustiti naš tržaški škof svoje mesto, je tudi še vsem v spominu. Mogočni Vatikan ni mignil niti z mezincem za svojega dostojanstvenika, ampak ga prepustil fanatičnim fašistom na milost in nemilost. In podobnih dejstev je še cela vrsta, kjer se je pokazala »dobrohotnost« Vatikana napram nam v dovolj jasni luči.

Ne vemo sicer še podrobnosti, ki jih bo obsegal bodoči konkordat med našo državo in Vatikanom. Vladi pa moramo toliko zaupati, da bo ščitila naše državne in narodne pravice kolikor največ mogoče. Ta konkordat, ki se ima skleniti, bo brez dvoma boljši, ker ga pripravlja odlični dr. Smodlaka, kakor pa bi bil, če bi ga bil pripravljal kak Vatikanu slepo udani privrženec.

V teh petih letih po osvobojenju je bilo pri nas toliko in tako važnih nalog v notranjem in zunanjem urejevanju velikih vprašanj z ozirom na konsolidacijo države, da so ta vprašanja docela absorbirala naše moči. Zato se je marsikatero vprašanje, ki trenutno ni bilo tako velikega pomena, zanemarjalo in ga je sedaj težje rešiti, kakor bi ga bilo možno rešiti še pred nekaj leti, ker so bile druge razmere. Eno izmed takih vprašanj, kateremu smo posvečali premalo pozornosti, *je vprašanje — cerkvenega jezika.* V prevratni in poprevratni dobi bi bili vse to lahko dosegli, a pri nas se ni nikdo zmenil za to. Javnost je prepustila vse raznim cerkvenim dostojanstvenikom, ki so nekaj obljubljali in se posvetovali, kar pa je menda vse skupaj splavalo po Savi. In tako smo danes v tem oziru prav tam, kakor smo bili pred stoletji. V obilici drugih poslov smo pozabili na dejstvo, da so ti cerkveni knezi lahko največji poštenjaki, a da se ne bodo zavzeli sami napram mogočnemu Vatikanu za velike in dalekosežne reforme v cerkvenih obredih. Inicijativa bi morala iziti pravočasno iz ljudstva samega, potom mlajše in nižje duhovščine. Nižja in mlajša duhovščina bi si bila lahko izvojevala v tem preobratnem času tudi marsikatere druge moralne pravice za svoj stan. Saj menda ni treba posebej naglašati, v kakšnih odnošajih se često nahaja napram svojim višjim, ker lahko opažamo v življenju vsak dan. Drugod n. pr. na Češkem in celo na Hrvaškem se je bil začel pokret v tem oziru, pri nas je pa ostalo vse tiho in mirno. Sicer nikakor ne nameravamo slepo odobravati takih pojavov, a tudi obsojati jih ne smemo. Ako je v njih početku res še marsikaj nezdravega in nepopolnega, vendar se sčasoma pride do marsikaterega zboljšanja.

Pri nas pa ni bilo nikjer in nikogar, ki bi bil sprožil in vzel inicijativo v roke. To je zelo značilno za nas. Našim voditeljem naroda se ne očita zaman, da so imeli med tem časom velike cerkvene prireditve, a se niso niti z besedico dotaknili in zavzeli za narodne pravice Cerkve v naši državi. To se je vse prepustilo našemu zastopniku pri Vatikanu in naši vladi.

Kaj in koliko se bo sedaj doseglo v tem pogledu, ne moremo vedeti. Eno pa je gotovo: *Zahteva po upeljavi staroslovenskega jezika pri cerkvenih obredih ne sme priti z dnevnega reda, dokler je ne dosežemo.* Če smo jo vsled preobilice drugih vprašanj premalo uvaževali doslej, jo moramo uvaževati tem bolj v bodoče, in sicer toliko časa, dokler je ne dosežemo.

Važne izjave zunanjega ministra v finančnem odboru.

Vlada za koroške Slovence. — Reško vprašanje še odprto. — Sprejetje proračuna ministrstva zunanjih zadev.

Beograd, 11. dec. (S) Danes popoldne je fin. odbor pretresal proračunski predlog ministrstva za konstituanto. **Ker se ima to ministrstvo v kratkem ukiniti, je bil proračunski predlog po kratki diskusiji sprejet, nakar se je začela razprava o proračunu ministrstva zunanjih del.** Ta razprava je bila zelo zanimiva. Govorili so skoro vsi člani opozicije ter je po izčrpni debati povzel besedo minister zunanjih del, ki je podal obširen ekspoze o stanju zunanje politike. Govoril je o odnošajih z Grčijo, o normalni in prijateljski vezi s člani Male antante ter o **delovanju vlade, da se dosežejo privilegiji za slovenski živelj v Avstriji. V poslednjem oziru so se dosegli uspehi, kakor zatrjuje minister. Dotikajoč se odnošajev v Evropi, se je minister ogibal kakoršnekoli konkretnejše izjave o Rusiji. Glede reškega vprašanja je izjavil, da je še odprto in da se brez nas ne more rešiti.** Ekspozeju so člani odbora sledili z veliko pazljivostjo. **Nato se je glasovalo o proračunskem predlogu ministrstva zunanjih del ter je bil predlog z 18 proti 13 glasovom sprejet.**

Dr. Ninčić o naši zunanji politiki.

Beograd, 11. decembra. (Z) V Velikem Bečkereku je imel minister zunanjih del g. dr. Ninčić velik govor, v katerem je po kratki obrazložitvi notranje-političnega položaja govoril o miroljubnosti naše države v zunanji politiki. *Glede reškega vprašanja je izjavil, da naša država ne bo dovolila aneksije Reke in da po vsej priliki Italija na to niti ne misli.* V kratkem bodo pogajanja z Italijo končana, ki bodo dovedla gotovo do sporazuma. V bolgarskem vprašanju je sedanji položaj boljši od prejšnjega, a v kratkem se urede tudi odnošaji z Madžarsko.

Odgovor nemške vlade na našo noto glede reparacij.

Beograd, 11. decembra. (B) Nemški opravnik poslov dr. Eisenlohr je izročil pomočniku ministra zunanjih del g. Panti Gavriloviću noto nemške vlade, ki ima sledečo vsebino: Nemška vlada izjavlja, da v nobenem slučaju ni imela namena kršiti pravice srbskih oškodovancev. Določba nemške uredbe o ustanovitvi plačil, o kateri naša vlada trdi, da gre za tem, da oškoduje srbske oškodovance, je služila baš — tako je rečeno v nemški noti — čuvanju teh pravic, ker je preprečila, da bi mogli nemški liferanti te dobave uporabiti v druge svrhe. Srbski oškodovanci bi mogli dobiti del reparacij v materijalu, ako se direktno sporazumejo z nemškimi liferanti, a mogli bi dobiti tudi ves naročen materijal, ako bi plačali ostanek vrednosti naročila, za katerega je nemška vlada dala predujem. Nemška vlada izjavlja svojo pripravljenost, da zavaruje te pravice in država bo na svoj račun vzela ta naročila v naravi, ako nobeden od zgoraj navedenih načinov ne bi bil izpolnjen, da bi tako rešila ono, kar je že deloma plačala. V noti je tudi rečeno, da je nemška vlada podaljšala rok za sklepanje o tem vprašanju do 10. januarja prihodnjega leta in da bo eventualno pozneje še podaljšala ta rok. Končno izraža nemška vlada nado, da bo ta nota izravnala ves nesporazum, ki je nastal na obeh straneh.

Beograd, 11. decembra. (B) Po vesteh iz Berlina je poslanik kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, g. Marković, po nalogu svoje vlade podal v ministrstvu zunanjih del izjavo, da njegova država ne more sprejeti nemškega predloga o doplačilu dolžnih vsot za dobavo deloma že izplačanih naročil na račun vojne odškodnine. Istočasno je opozoril nemško vlado na neprijetne posledice, ki bi jih mogla imeti ustavitev dobav za odnošaje med Nemčijo in kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev. Povodom tega koraka poslanika Markoviča pišejo berlinski vladi blizu stoječi listi, da se Nemčija ne bo ustrašila pretenj, ki prihajajo iz Beograda. Ako jugoslovenska vlada v resnici izvrši represalije proti nemškim državljanom v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, bo nemška vlada primorana, da nastopi z enakimi odredbami tudi proti jugoslovenskim državljanom v Nemčiji. Kot prva represivna mera se navaja zatvoritev univerz, bank in tvornic za jugoslovenske državljane, nato pa njih izgon iz Nemčije. Glede na to vest iz Berlina izjavlja ministrstvo zunanjih poslov, da Marković ni bil pooblaščen za nikako demaršo v Berlinu. Ako jo je storil, je mogel to storiti samo brez pooblastila vlade. Na vsak način vztraja vlada na svojem včeraj ugotovljenem stališču, da je v sporu zaradi dobave reparacij v naravi edino pristojna reparacijska komisija, in da se potemtakem mora spor razpravljati le preko nje.

Povratek kralja Aleksandra.

Pariz, 11. decembra. (B) Sinoči je Nj. Vel. kralj Aleksander odpotoval iz Pariza v svojo prestolico. Pozdravili so ga na kolodvoru Fouquier, šef protokola, polkovnik Denaine, gospa Spalajkovič, g. Prudent, generalni inšpektor železniškega društva Pariz — Lyon — Sredozemsko morje, g. Cantacusen, svetnik romunskega poslaništva in g. Mihajlović, opravnik poslov z osobjem poslaništva kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Posojilo v Franciji.

Pariz, 11. dec. (B) Senatna komisija za zunanje posle je sprejela predlog o posojilu za kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Naša luka v Solunu.

Beograd, 11. decembra. (Z) Glede naše svobodne cone v solunskem pristanišču je izjavil naš bivši poslanik v Atenah g. Balugdžić, da je ukaz grškega kralja o tem bil po dpisan 2. novembra, a je bil le pozneje obnarodovan. Ker mora biti konvencija ratificirana od naše skupščine, bo treba še mnogo časa, da se stvar spravi v tok, ker se bo moglo začeti z razmejitvijo naše cone in z njeno izgraditvijo šele 15 dni po ratifikaciji.

Proračunske dvanajstine.

Beograd, 11. decembra. (Z) V novih proračunskih dvanajstinah se nahajajo nekatere nove odredbe, tako na primer o kreditu v znesku 200 milijonov dinarjev za izvedbo uradniškega zakona. Vendar pa je dotičnemu členu dodana opomba, da se ta kredit lahko potroši ne samo za izvedbo zakona, temveč tudi za izplačilo predujma na račun razlike, katera pripada uradnikom od 1. oktobra t. l. dalje. Iz finančnega zakona je prevzeta v nove dvanajstine odredba o sporazumu, zaključenem 19. marca t. l. v Rimu glede Južne železnice in za oškodovane po poplavi v Hrvatski in Sloveniji 6 milijonov 20 tisoč dinarjev, s čimer se z zakonom urejuje že dosedaj dovoljena pomoč.

Beograd, 11. decembra. (S) Danes so bile proračunske dvanajstine za januar, februar in marec predložene skupščini in je bil tozadevni zakonski predlog, obsegajoč 30 členov, razdeljen med narodne poslance. **Čl. 27 predvideva pooblastitev, da lahko država odkupi južne železnice za 850.000 zlatih frankov s pripombo, da se plačilo lahko izvrši v dinarjih.**

ALI STE ŽE ČLAN JUGOSLOVENSKE MATICE?

Zamotan položaj v Italiji.

Pred razpustom parlamenta. — Kaj namerava Mussolini?

Pariz, 11. decembra. (B) Iz Rima javljajo, da je ministrski svet sklenil, da se zaključi parlamentarno zasedanje. »Messaggero« pravi, da to znači definitivni razpust parlamenta.

Rim, 11. decembra. (T) Uradni list »Gazzetta Ufficiale« priobčuje kraljev ukaz o zaključenju parlamentarnega zasedanja. Podpisani so: Kralj Viktor Emanuel III., Mussolini, Diaz, Thaon de Revel, Federzoni, Oviglio, De Stefani, Gentile, Carnazza, Corbino, Colonna di Cesarò.

Rim, 11. decembra. (T) Vest o zaključitvi parlamentarnega zasedanja je napravila silno neprijeten utis na poslance. Nihče ni pričakoval tako nenadne zaključitve. Z vso resnostjo se zatrjuje, da namerava Mussolini doseči tudi razpust parlamenta. Razni poslanci komentirajo na različne načine to samovoljno odredbo Mussolinija, ki si je pridobil krono na svojo stran.

Rim, 11. decembra. (T) V parlamentarnih krogih računajo z gotovostjo, da bo kralj razpustil zbornico in odredil nove volitve.

Glasovi časopisja.

Rim, 11. decembra. (B) Listi komentirajo povoljno zaključenje parlamentarnega zasedanja. »Giornale d'Italia« smatra, da je vladina odredba v tem vprašanju umestna in trdi, da bo kmalu razpuščen parlament in bodo razpisane nove volitve. Kar se tiče podaljšanja polnomočja Mussolinijevi vladi, pravi list, da bi ta zahteva s tehnične strani bila upravičena, a z druge strani smatra vlada, da bi to moglo povzročiti v inozemstvu domnevo, da se še Italija ne more povrniti v normalne razmere svojega političnega življenja. »Corriere d'Italia« piše, da je Mussolini z zaključenjem tega zasedanja hotel eliminirati nesoglasja, ki obstojajo od pohoda na Rim do danes med vlado in parlamentom. »Tribuna« pravi, da razpust parlamenta prekine neznosno situacijo. »L'Epoca« zatrjuje, da parlament že dolgo ni bil izraz ljudske volje. »Idea Nazionale« pravi, da je ministrski predsednik Mussolini smatral za potrebno, da ne vpraša več parlamenta za njegovo dovoljenje glede podaljšanja polnomoči njegovi vladi.

Kralj v Turinu.

Turin, 11. decembra. (T) Kralj Viktor Emanuel je dospel semkaj in obiskal obolelega vojvodo D'Aosta.

Demonstracije v Milanu.

Milan, 11. decembra. (T) Sinoči so vprizorili fašisti divjo demonstracijo pred uredništvom dnevnika »Corriere della Sera« in pred uredništvom socijalističnega lista »La Giustizia«. Demonstranti so udrli v poslopje, razbili pohištvo in uničili posamezne dele v tiskarni. Pozneje so vprizarjali demonstracije tudi pred tiskarno Verzoni, kjer se tiskajo razni socijalistični časopisi.

Nejasna situacija na Grškem.

Manifest opozicije. — Zahteve republikancev. — Izjava našega bivšega poslanika v Atenah.

Atene, 11. decembra. (B) Opozicija je objavila manifest, v katerem dolži oblasti, da so izzvale krvoprelitje v Atenah. Vlada je izdala službeno poročilo, v katerem ugotavlja, da so opozicijonalni demonstranti ob istem času napadli vojsko v več krajih mesta. Policija je bila obveščena o nemirih, ki so se pripravljali. Plastiras dolži organizatorje manifestacije, da so hoteli povzročiti vstajo v svrho, da zrušijo vlado. Izjavil je, da bo za njega težko nadaljevati umerjeno politiko, ako se bodo pobune ponavljale. Listi javljajo, da je dvorna straža streljala na revolucijonarni dom, ki se nahaja v bližini dvora. Republikanci zaradi tega zahtevajo, da se kralj Jurij izžene iz države.

Beograd, 11. decembra. (Z) Naš bivši poslanik v Grčiji g. Balugdžić, ki je dopotoval iz Aten, je dal nekaj zanimivih izjav glede svoje takozvane demarše v vprašanju republike ali monarhije. To vprašanje je pojasnil takole: Po zlomu revolucijonarnega gibanja so posamezni vojaškik načelniki v težnji da čimbolj izkoristijo položaj, mislili, da se lahko poslužijo izjav diplomatov. Tako je v nekem republikanskem listu izšla moja izjava popolnoma netočna in sem jaz radi sebe in drugih svojih kolegov demantiral to izjavo na najenergičnejši način v listu »Progres«. To je moj edini akt v tej stvari in iz tega je potem nastala takozvana moja demarša v tem vprašanju. Kar se tiče političnih prilik v Grčiji, je treba povdariti, da je le po daljših pogajanjih prišlo do sporazuma med republikanci in venizelisti, da se gre na volitve s skupno listo pod geslom, da se vprašanje režima prepusti času po volitvah. *Usoda vrašanja režima je zato zelo negotova, ker se ne ve, kakšen bo bodoči sestav grške narodne skupščine, ker je setava strank negotova.*

Cedna socijalna politika dr. Žerjava.

Beograd, 11. decembra. (S) Danes dopoldne je na seji narodne skupščine odgovarjal minister g. Peleš nekemu poslancu na vprašanje, zakaj ni mogoče pomagati oškodovanim po toči in navajal pri tem razloge, **ki naravnost zadevajo dr. Žerjava in njegovo politiko v prehrani pasivnih krajev. G. minister Peleš je navajal, da je kredit 55 milijonov dinarjev, s katerim je razpolagal g. dr. Žerjav, nezavarovan in da ima država škode najmanj okoli 15 milijonov dinarjev, negotova pa je eventuelno tudi ostala vsota v znesku 40 milijonov. Po teh navedbah ministra Peleša so poslanci z začudenjem pogrešali poročila, da se je krivec radi takega gospodarstva z državno imovino vsekakor izročil sodišču.** (Glej poročilo o seji narodne skupščine na 2. strani.)

Kongres srednješolskih profesorjev.

Beograd, 11. decembra. (Z) Sekcija beograjskega profesorskega udruženja je sklicala na pravoslavni božič v Beograd svojo letno skupščino. Na 3. pravoslavni božični dan se vrši v Beogradu IV. kongres srednješolskih učiteljev in cele kraljevine. Na tem kongresu se bodo podrobno pretresala vprašanja, ki se tičejo profesorjev. Beograjska sekcija je razposlala vsem sekcijam udruženja v celi državi pozive za kongres ter pripravlja sedaj gradivo, o katerem se bo razpravljalo.

Deputacija hišnih posestnikov v Beogradu.

Beograd, 11. decembra. (S) Danes je bila v narodni skupščini deputacija hišnih posestnikov iz cele države. V imenu slovenskega udruženja hišnih posestnikov je nastopal g. Frelih. Delegacija je posetila tudi ministrskega predsednika g. Pašića, nato pa načelnike parlamentarnih klubov v skupščini. Delegacijo so sprejeli vsi ministri. Delegacija je zahtevala, da se stanovanjski zakon ukine in da se dajo starejše hiše gospodarjem v svobodno razpolaganje. Vaš dopisnik se je razgovarjal z g. Frelihom, ki je izjavil, da je zadovoljen s sprejemom pri vseh pristojnih osebnostih v Beogradu in da je izkoristil ta poset ter zahteval, da se hišni davek, ki je v Sloveniji mnogo višji nego v drugih delih kraljevine, revidira. Minister financ je obetal, da bo stvar proučil in da bo vsako neupravičeno obdavčenje odpravil.

Nadaljevanje najnovejših poročil na drugi strani.

Današnje prireditve.

V Ljubljani:

Drama: »Danes bomo tiči«. Red F.
Opera: »Nikola Šubic Zrinjski«. Red D.
Kino Matica: »Boreče se sile«.
Kino Tivoli: »Beli pav«.
Kino Ideal: »Matija Sandorf«, IV. del.
Kino Ljubij. dvor: »Mala samaritanka«.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani:

Tekoči teden: lekarna Sušnik na Marijinem trgu in Kuralt na Gosposvetski cesti.

Seja narodne skupščine.

Neosnovani očitki opozicije. — Večina za predsednika skupščine.

Beograd, 11. decembra. (B) Danes ob 10. uri dopoldne je pričela seja narodne skupščine. Ko je bil prečitan zapisnik in razni predlogi, je bilo prečitano vprašanje zemljoradnika *Moskovljevića* na predsednika narodne skupščine zaradi incidenta od prejšnjega petka. Gospod Moskovljević trdi, da je predsednik kršil ustavo in poslovnik, ker je izvršil glasovanje brez zadostnega števila poslancev in ker ni vzel v zaščito zemljoradnika Voje Lazića.

Predsednik narodne skupščine gospod Ljuba *Jovanović* je odgovoril, da je prišlo do spopada, ko je on že bil zaključil sejo in odšel v svojo sobo. Mislil je, da gre za navadne spopade, kakor se često dogajajo. Gospod Ljuba Jovanović je izjavil, da more vzdržati red v narodni skupščini samo tedaj, ako ga vsi poslanci podpirajo. Kar se tiče kvoruma, je g. Jovanović mnenja, da ni bil kršen poslovnik. Po poslovniku je določeno, da predlog o tem, da se vrši prozivka, podpre 10 poslancev, dočim predlog g. Lazića na petkovi seji ni izpolnil tega pogoja. Gospod Jovanović omenja, da se je na petkovi seji delalo cel dan, pa se je na enkrat pojavila zahteva o prozivki, ki pa ni ustrezala vsem pogojem poslovnika. S takim postopanjem je hotela opozicija preprečiti delo v parlamentu. Zahteva, da v tem sporu skupščina sama odloči, kdo ima prav, ker on ne more predsedovati, dokler se to vprašanje ne reši.

Za tem je dobil besedo g. *Moskovljević (zemljoradnik),* ki vztraja na svoji trditvi, da je predsednik kršil 11. člen poslovnika in smatra, da je bil kršen tudi člen 85. ustave, ki govori o kvorumu. Poslovnik določa, da je naloga predsednika skupščine, da vodi nadzor o tem, da je število prisotnih poslancev zadostno. Nazadnje izjavlja g. Moskovljević, da opozicija ne bo več trpela takih atentatov na parlamentarizem in demokratizem.

Predsednik g. Ljuba *Jovanović* z indignacijo odgovarja g. Moskovljeviću in se pritožuje, da je težko izvrševati dolžnosti predsednika skupščine, v kateri se more reči predsedniku, da je vladin agent. G. Jovanović poudarja, *da je nemogoče delati, ako ni med člani skupščine vzajemnega zaupanja in lojalnosti v odnošajih.* Zahteva, da narodna skupščina javi, ali je postopal na petkovi seji po poslovniku. *Ker je večina poslancev z vstajanjem odobrila delo predsednika Ljube Jovanovića, je ta izjavil, da se preide na dnevni red.* Najprej se prečitajo imena članov odbora za mednarodno poštno konvencijo. Nato so posamezni ministri odgovarjali na kratka vprašanja poslancev. Seja je bila zaključena ob 12.15. Prihodnja seja je določena za jutri dopoldne ob 9. uri.

Jugoslovanski klub.

Beograd, 11. decembra. (B) Poslanci jugoslovanskega kluba so vsi zbrani v Beogradu. Topot se opaža, da posveča klub več pažnje razgovorom v opozicijonalnem bloku, nego dosedaj. Kar se tiče samega pogajanja o bloku, je izjavil poslanec g. Sušnik (Jugoslov. klub), ki vodi v imenu svojega kluba ta pogajanja, da so dosedaj vse kombinacije o nastanku bloka brez osnove.

Džemijetski klub.

Beograd, 11. decembra. (Z) Danes dopoldne se je vršila pred začetkom narodne skupščine seja džemijetskega kluba, na kateri se je z navdušenostjo vzelo na znanje, da je spor z vlado poravnan ter se je o tem izdal komunike, v katerem se izjavlja, da bo klub tudi v bodoče podpiral vlado.

Madžarska stranka

Beograd, 11. decembra. (Z) Iz Novega Sada javljajo, da je madžarska stranka sklicala za mesec april v Veliki Bečkerek kongres, na katerem se bo spremenil program in izvolila nova uprava. S proglasom so pozvani vsi Madžari, da se ne vpisujejo v druge stranke.

Bolgarsko sobranje.

Prestolni govor. — Pred razpadom vladne koalicije?

Beograd, 11. decembra. (Z) Iz Sofije javljajo: V nedeljo ob 3. uri popoldne je bilo svečano otvorjeno prvo zasedanje novega sobranja. Otvoril ga je kralj. Prisoten je bil ves diplomatski zbor. Kralj je prečital prestolni govor, ki začenja s pozdravom narodnim poslancem in naglaša, da mora biti ves narod prožet s prepričanjem, da bodo skupni napori, neumorno delo in lojalno držanje dežele omogočili, da se Bolgarska zopet v miru razvija po novih potih napredka in gospodarskega razvoja. Govoreč o nedavnih dogodkih izraža prestolni govor obžalovanje nad zmoto nekaterih krogov, ki so poskušali zaplesti državo v meščansko vojno. Na srečo je vsaka nevarnost odstranjena in se v državi blažijo strasti. Mednarodni položaj Bolgarske je konsolidiran in njen prestiž v inozemstvu raste vsled lojalnega držanja vlade napram velesilam in sosednim državam. Zunanja politika vlade gre v glavnem za strogim spoštovanjem mirovnih pogodb in vstvarjanjem dobrih sosedskih odnošajev brez škode za interese in dostojanstvo države, katera ima ne samo obveznosti, temveč tudi neke pravice. Prestolni govor končava z naštevanjem zakonskih predlogov, ki se bodo predložili sobranju in ki se nanašajo na saniranje financ, reorganizacijo davčnega sistema itd.

Sofija, 11. decembra. (Z) Na seji vladinih skupin se je sklenilo, da se za predsednika sobranja izbere dr. Ulev, a za podpredsednika Majdanov in dr. Vazov. Ta izvolitev ni zadovoljila niti socijalistov, niti demokratov, vsled česar bo skoro gotovo prišlo do razpada vladne koalicije.

Sofija, 11. decembra. (Z) Kot kandidat za ministra pravosodja se omenjata g. dr. Gjirdjelov in Raško Madžarov. Zemljoradniška parlamentarna skupina se je sestala včeraj.

Nadzorstvo državnih posestev.

Beograd, 11. decembra. (B) Na predlog ministrstva za kmetijstvo in vode je ministrski svet sklenil, da se vsa državna posestva stavijo pod nadzorstvo ministrstva za kmetijstvo in vode, ki je edino pristojno v tem pogledu. To ministrstvo bo takoj preuredilo državna posestva in bo gledalo na to, da se čim bolje eksploatirajo.

Seja ministrskega sveta

Beograd, 11. decembra. Danes popoldne se je vršila v prostorih narodne skupščine seja ministrskega sveta. Na seji se je govorilo, kako bi se definitivno rešil spor z džemijetom ter se dosegel ž njim sporazum. V to svrho je vlada sklenila, da bo po možnosti ugodila željam džemijeta, t. j. da se predloži skupščini zakon o vakufih in zakon o šerijatskih sodiščih, dalje da se v južni Srbiji otvorijo turške šole in da se posveti čim večja pažnja javni varnosti na jugu.

Pomoč oškodovancem po poplavah.

Beograd, 11. decembra. (B) Danes zjutraj sta se vrnila v Beograd ministra gg. Trifković in Vujičić, ki sta bila v poplavljenih krajih, da presodita škodo, ki jo je povzročila povodenj. Izjavila sta, da sta zbrala vse podatke o višini škode in ukrenila vse potrebno, da se čimprej pomore oškodovancem in da se popravijo državni objekti. **Zavzela se bosta pri ostalih članih vlade in pri poslancih za to, da se zakon o pomoči oškodovancem čimprej sprejme in da se vprašanje povračila škode oškodovancem reši čim pravilnejše.**

Beograd, 11. decembra. (S) Danes popoldne se je sestal odbor, ki je proučaval predlog poslanca g. Sušnika (SLS) o pomoči oškodovanim po poplavi. Odbor je sprejel v načelu predlog g. Sušnika soglasno, toda odbor ne bo delal 2 ali 3 dni, dokler se ne dožene točno škoda, povzročena vsled poplave.

Zakonski predlog o brodarskem društvu.

Beograd, 11. decembra. (Z) Po včerajšnji seji radikalskega poslanskega kluba je bil izdan sledeči komunike: V seji radikalskega kluba, ki se je vršila 10. decembra t. l. od 4. do 9. ure popoldne, se je pretresal zakonski načrt o brodarskem društvu ter se je po daljši debati izbral ožji odbor petih oseb, katere imajo razpravljati o nekih ugovorih proti omenjenemu zakonskemu predlogu. V odbor so izvoljeni sledeči gg. Nastas Petrović, Andra Stanić, Boža Jeličić, Milan Stefanović in Ilija Mihajlović.

Beograd, 11. decembra. (B) Danes opoldne je bila seja odbora petorice za izpremembo zakona o novem brodarskem društvu, katere se je udeležil minister prometa g. dr. Velizar Janković. *Odbor se je po kratki diskusiji zedinil v načelu z Jankovićevim zakonskim predlogom.* Napravljene so bile nekatere manjše izpremembe in bo tako izpremenjeni zakonski predlog predložen sekciji na proučevanje. *V tej redakciji ima brodarsko društvo isto obliko, ki mu jo je g. dr. Janković dal že v prejšnjem zakonskem predlogu.*

Iz Madžarske.

Budimpešta, 11. decembra. (B) Sinoči sta ministrski predsednik grof Bethlen in minister za trgovino, Valko, odpotovala v Pariz.*

Budimpešta, 11. decembra. (B) Danes je na univerzi došlo do pretepov med krščanskimi in židovskimi dijaki ter so bili ranjeni štirje židovski dijaki. Socijalistični poslanec Pykles je interpeliral danes ministra Vasza, ki je odgovoril, da se bo potrudil, da napravi red na univerzi, ker bo sicer vlada zaprla univerzo.

* Kakor znano, se bo svet Društva narodov v sedanjem zasedanju, ki se je pričelo v pondeljek, bavil tudi z madžarskim posojilom. Opozarjamo na tozadevni članek, ki ga priobčimo jutri. Ured.

Žmaga evropske solidarnosti.

Opazke k izidu angleških volitev.

Od našega stalnega dopisnika.

London, 9. decembra.

Konservativci so doživeli velik poraz. Poštenost g. Baldwina so morali drago odplačati. Lahko bi bil vladal z zasigurano večino, toda imeti je hotel jasnost. Sedaj jo ima. Njegovi najneizprosnejši nasprotniki mu ne morejo očitati nikakega madeža. Staroangleški viteški duh se je v njegovi osebi naravnost personificiral.

Kakšne bodo posledice tega poraza? Če govoriš v Londonu recimo z možakarjem na cesti, ali pa s politikom, trgovcem, povsod ti bodo odgovorili: Tako naj bi bilo, kakor je bilo pred vojno. Človeku se zdi to skoro nekoliko otročje. Ti ljudje hočejo jasnosti. S silo bi radi odprli okna, da bi se prečistilo soparno evropsko ozračje. Anglež je v vojni lahko zelo brutalen: uporabil bo vsa sredstva sovraštva in nacijonalizma, samo da bo zmagal. Po vojni pa hoče imeti mir. Samo po sebi pa se razume, da v mirnem stanju marsikaj ne velja, kar je veljalo v svetovni vojni. Zato je Anglež slekel z zunanjo uniformo tudi svojo notranjo.

Tega še Evropa do danes ni mogla. Vsaka država neguje prijateljstva, ki jih je sklenila v svetovni vojni, z največjim nezaupanjem. Tej nerazumljivosti pripisuje Anglež dejstvo, da so njegove tvornice puste, da ležijo ladje v pristaniščih in da cela armada brezposelnih delavcev škoduje javni morali in javnim blagajnam. Konservativci so svetovali svoje zdravilo: protekcijonizem. Mislili so: izolirajmo se, dokler se onstran kanala ne osvestijo in dokler v svojih srcih ne pokopljejo bojne sekire. Zdravilo je bilo trpko. Konservativci imajo lepa načela, ali oni so slabi psihologi.

Anglež ni hotel ničesar vedeti o kaki »splendid isolation«. Res je, da so dominijoni važni, da se je treba ozirati na njihove želje. Ali srajca je bližja kot obleka, Kanal pa ožji kot ocean. Končno škoduje evropski kaos tudi angleškemu organizmu. Kaj pomaga proti razkrojevalnemu bacilu tak sanitetni kordon?

Zdi se, kakor da se je Stari Angliji nekako zatožilo po Evropi. Kdor je volil liberalno ali pa travaillistično, je gotovo imel svoje oči uprte v kontinentalno Evropo. Liberalci so polagali veliko važnost na gospodarsko solidarnost s kontinentalnimi državami. Labouristi so mislili predvsem na politično kooperacijo. O reparacijskem vprašanju se je malo govorilo. Ali vsak je vedel, da je to glavna programna točka. Druga parola, ki je delala naravnost čudeže, je bilo Društvo narodov. Angleži so pač le veliki otroci: medtem, ko je skoro vsa Evropa izgubila vero v Wilsonovo zvodenelo tvorbo, jo Angleži kar obsipujejo s svojimi simpatijami. Anglija si želi gospodarskega in političnega miru. Onemogočiti hoče na vsak način novo vojno. Zaščitne carine noče, ker bi tako nastal konflikt z mnogimi državami, politične izolacije noče, ker bi bil prepuščen kontinent svoji usodi. Anglija je za skupno akcijo vseh držav. Najsi bo nova vlada sestavljena že tako ali tako, eno je gotovo: da se bo glas Velike Britanije slišal povsod v svetu, s podvojeno močjo. —ap.

Železniška direkcija v Ljubljani — zasluga radikalcev.

NRS v Sloveniji se je po g. ministru n. r. dr. Niko *Županiču* že dalje časa potegovala za ustanovitev samostojne železniške direkcije v Ljubljani. Bilo je mnogo prizadevanja, vendar pa se načrt pred podržavljenjem južne železnice ni dal izvesti. Realizaciji tega načrta se je odprla takoj široka pot, ko je prometni minister dr. Velizar Janković proglasil to veliko privatno podjetje v Sloveniji za podržavljeno. Zasluga NRS, predvsem pa agilnega ministra g. dr. Niko Županića in njegovih svetovalcev iz vrst narodno-radikalnih železničarjev je torej, da imamo danes na slovenskem teritoriju svojo železniško direkcijo. Sedaj bodo imeli naši železničarji dovolj prilike, pokazati svoje sposobnosti glede zboljšanja prometa. Slovenski železničarji so doslej sloveli kot najboljši v celi državi, v nobenem delu države niso vozili vlaki tako natančno kot ravno pri nas. Neodvisnost od Zagreba bo v marsičem koristna, omogočena bo marsikatera inicijativa na domačih tleh, pa tudi želje železniškega osobja bodo našle v novi direkciji veliko oporo. Direkcija za slovensko ozemlje je bila že skrajno potrebna, kajti Zagreb ni imel nikdar pravega smisla za naše prometne potrebe. NRS in ministru n. r. dr. Županiču gre zasluga, da se je izvršila emancipacija našega komunikacijskega omrežja od Zagreba. S tem je ugodeno tudi gospodarskim krogom, ki so bili na tem vprašanju zelo zainteresirani. Iz tega je razvidno, da dela NRS vedno za blagor najširših plasti naroda.

„Radikalski Glasnik".

Krajevnim odborom NRS v Prevaljah, Guštanju, Sv. Danijelu, Libeličah in Črni.

Srezki odbor Narodne radikalne stranke v Prevaljah je v svoji drugi redni seji dne 6. decembra 1923 sklenil, da se vrši prihodnji občni zbor dne

16. decembra 1923

(v nedeljo) ob 14. uri v prostorih gostilne g. Alojz Rozmana v Prevaljah, na katerega se vabijo vsi člani.

Pripominja se, da se predvsem naprošajo gospodje predsedniki in podpredsedniki krajevnih odborov NRS v Guštanju, Sv. Danijelu, Libeličah in Črni ter Prevaljah, da se občnega zbora zanesljivo udeleže, ker se je le radi tega določil za popoldansko uro, da se gospodje odborniki, ki so dopoldne službeno zadržani, zborovanja lahko udeleže. Ako bi pa kljub temu ne mogli priti, naj pošljejo k zborovanju pooblaščene namestnike.

Udeležba članov prevaljskega krajevnega odbora pri občnem zboru je **obvezna.**

Občnega zbora se udeleže tudi delegati iz Maribora.

— **Spodnja Šiška.** Vse vloge in prošnje za pododbor Spodnja Šiška naj se naslavljajo zato poverjenemu II. podpredsedniku Jože Novak, Sp. Šiška št. 140.

Inozemske novosti.

: **Izselilo se je iz Italije** v prvem polletju letošnjega leta 186.000 oseb, za 75.029 oseb več kot v istem času lani. Vrnilo se je pa v domovino 22.255 oseb iz Evrope, 16.760 oseb iz prekmorskih dežel, prva svota je narastla za 7501 oseb, druga pa padla za 9033 oseb.

: **Renski separatizem** se širi. Čete separatistov so zasedle Franckental, malo mestece, broječe 60.000 prebivalcev, ki ne leži daleč od Ludwigshafena.

: **Mussolini azijatskega rodu?** Pariški Figaro javlja, da piše neki slovenski ljubljanski list, da je našel v potopisih Marca Poloja, da so Arabci rodu Mussolini pribežali v Italijo in da je laški diktator njih rodu.

Iz prosvetnega življenja.

Maurice Barrès.

(1862—1923.)

Dne 5. decembra je podlegel silni srčni krizi ugledni politik in pisatelj Barrès iz Charmesa (Vogezi), ki je, po imenu sodeč, bržkone potomec priseljenega portugalskega Juda, dočim je bil sam pristaš katoliške moderne. Po klasičnih naukih v Nancyju se je nastanil l. 1882 v Parizu, kjer si je priboril častno mesto med mladimi književniki, odlikujoč se po izrednem razumu in po neobični čutljivosti. Ko je ponehaval naturalizem in se je pojavljal simbolizem, je pisal vznosito prozo, prodirajočo v tajno naše psihe, analitično in sanjavsko. Na mislih imam delo Le Culte du moi (Gojitev svojega jaza), obstoječe iz trojice romanov: »Pred očmi barbarov«, »Svobodni človek« in »Berenikin vrt«. Nestrokovnjakom so bile te knjige premodre, pregloboke, premalo jasne; učinkovale pa so analizi umstvenih stanj in dušnih drhtajev. V teh miselnih krogih se giblje brošura »Osem dni pri Renanu«, za katerega je Barrès navzlic svojemu katoličanstvu ohranil neporušno spoštovanje, kakor je dokazal pred meseci ob Renanovi stoletnici; nadalje »Neprijatelj zakonov« in popovanje po Španiji »O krvi, strasti in smrti«, odkoder mi je po 13 letih ostala naslednja misel: slednja naslada je samo v toliko priviačna, v kolikor slutimo njen konec.

Nastopila je doba, ko so večinoma vsi pisatelji stopili iz svojih kabinetov v politično in družbeno borbo. Barrès je prišel v zbornico kot poslanec boulangistov (general Boulanger je kot minister spletkaril za obnovitev cesarstva). Pri naslednjih volitvah pa je propadel. Zato pa se je tem jače vrgel zopet v slovstvo Pod vplivom rodne Lorene in lastne živnosti je ustvaril biologijo »roman narodne energije«. V preprostejši, a vendar veličastni obliki je dotlejšnji oboževalec jaza pogledal okoli sebe, razgrinjal dedno bogastvo v posamezniku, prinos zemlje in domačije. Postal je pesnik domače grude in zgodovine. Iz te skupine omenim: »Izpuljenci«, »Poziv vojaku«, »Njih obrazi«. Nato je zgradil »Vzhodne utrdbe«: V nemški službi, Colette Baudoche, Francoska prijateljstva, Prizori in nazori nacionalizma, kjer ognjevito govori za Lorenčane ter Alzačane. Vprašanje obeh izgubljenih pokrajin je bila njegova prava domena. Zato je l. 1921. po svojem mladem prijatelju Jeanu Bourgoinu poslal nam Slovencem pozdravno epistolo glede Koroške, naše Alzacije-Lotaringije. Ker pa se ljubljansko vseučilišče ni smatralo za prikladno torišče političnim poslanicam, je g. Bourgoin, malce osebno užaljen, odnesel Barrèsov govor neobjavljen nazaj v Pariz.

Théâtre libre je 1894. igral Barrèsov »Dan v zbornici«, kjer je bil prejšnje leto izpodrinjen. Ali 1906. je vnovič prišel v narodno skupščino kot zastopnik 1. pariškega okraja, kjer je bil potem trajno voljen. Rečenega leta je v Franc. Akademiji sledil pesniku Hérédii, ki ga je naš rojak Ibrovac tako imenitno obdelal v dveh francoskih knjigah. Ta »dosmrtna nesmrtnost« pa ni edino njegovo odlikovanje. Ko so pokopali l. 1914. domorodnega pevca Paula Déroulèdea, je Barrès postal predsednik društvu »Ligue des Patriotes«. Kot takšnega mi je bilo dano ga slišati nekolikokrat v Parizu. Govori neumorno, sijajno, krileč z ogromnimi loparji svojih dlani: ni čudo, če je tolikanj vplival na razumniški naraščaj. Dlje nego naš Stritar je dajal pečat stremljenju številnega pomladka, katerega je izbavljal iz filozofskega skepticizma. Odlomek iz najnovejše Poslanice mladim pisateljem so priobčile »Jutranje Novosti« dne 12. avgusta t. l. Kako jim je umel govoriti ta knez duhá! Saj pa tudi ni bil ozkosrčen mahnič, ampak širokopotezen mož, kakor se je ponovno pokazal proti listu »La Croix« (Križ), ki je napadal Barrèsov najnovejši roman »Le Jardin sur l' Oronte«. Drugače pa je deloval za verstvo n. pr. tik pred vojno kot poslanec s svojo brošuro »Velika beda francoskih cerkvá«; med vojno je po smrti Alberta de Muna poslal v »Echo de Paris« vsak dan kak članek, ki se deloma zrcalijo v zbirki »Duhovne družine na Francoskem«. V kratkem izidejo v ponatisku iz »Revue des Deux Mondes« njegove poizvedbe v bližnjem iztoku, zlasti po Siriji. S temi anketami je mnogo pomogel misijonarjem, bratom krščanskih šol.

Ako še navedem umetnostno kritične knjige kot Amori et dolori sacrum. Navdihnjeni grič, Greco ali tajna v Toledu, sem namignil površno na glavne smeri njegovega plodovitega delovanja. Dr. A. D.

Mariborsko gledališče

Ludvik Thoma »Magdalena«.

V četrtek zvečer se je vršila v našem mariborskem Narodnem gledališču premijera Thomove »Magdalene«, ljudske igre v 3 dejanjih. Prevajalec (ki ni naveden na gledališkem listu) igre ni le prevel, ampak jo je tudi prestavil iz Bavarske v Slovenijo. Sama domača slovenska imena, pristen slovenski milje, naša vas. Stoletja paralelno tekoči razvoj kulture, isti vplivi katoličanstva, iste socijalne razmere — vse to je zabrisalo individualnost slovenske in bavarske, ali pa tudi avstrijske, češke, italijanske in raznih drugih evropskih vasi, podrlo razlike in vstvarilo enoten evropski vaški tip z enakimi prebivalci, enako moralo, enako konservativno miselnostjo. Bavarec Thoma bi bil motiv svoje vaške tragedije zajel prav tako lahko iz naše Gorenjske, kakor jo je iz Bavarske. Zato prevajalcu ne zamerimo, da je »Magdaleno« prestavil in ne samo prevel in prav tako kakor je Bavarec Thoma autor »Magdalene«, bi bil njen autor lahko tudi naš Finžgar. »Veriga«, »Razvalina življenja«, »Magdalena« — vse je ena sama skupna, zdrava in obenem bolna slika vasi. Mlada Magdalena. hči Tomaža Mlinarja, srednjega gruntarja, in njegove žene Marijane, je, ker je bila preslabotna za kmečko delo, odšla v mesto, kjer se je izučila za šiviljo. Preprosto kmečko dekle, nevajeno mesta in njegovih nevarnosti, je le prekmalu padlo v roke brezvestnežu, ki jo je oropal ljubezni, nedolžnosti in denarja. To je bil začetek, prvi korak na blaten klanec, ki vodi v močvirje. Dekle je padlo in prišlo v roke policiji, ki jo je radi vlačuganja zaprla in na to izgnala iz mesta. Vsakdanja zgodba, radi katere se mi v mestu prav nič ne razburjamo in ne zgražamo, na vasi pa je to drugače. Ko privede orožnik Magdaleno v domačo vas, jo sprejme cela soseska ter si pase oči in hinavske duše na njeni nesreči in sramoti. Tudi oče bi vzkipel in jo zadavil, zadavil lastno hčer, da ga pri tem ne obvlada materina ljubezen. Še na smrtni postelji ga prosi, naj pazi na hčer, naj ji prizanaša in dela na to, da se popravi. Toda vas, tista hinavska vas, ki vidi le grehe drugih, ne pa svojih, ki so često še večji, ne pusti, da bi se Magdalena vrnila k poštenju. Njena zloba jo tira tako daleč, da hoče zopet služiti in ker rabi denarja, zaprosi kmečkega fanta Ogrinčevega Francelina, za denar. Ta seveda raznese po vsej vasi, da je pri Magdaleni »moral plačati« in vaška furija zbesni na novo. Magdalena mora stran! Vas ne trpi greha v svoji sredini! Konec drame je žalosten očetov zločin, ki, premagan od vasi, zabode svoji hčeri nož v srce.

Delo je dobro zasnovano in spretno izvedeno. Milje je pogojen izborno in tudi posamezne osebe so vrlo dobro karakterizirane. Da so prišle tudi pri naši vprizoritvi vse te vrline do pravega izraza, za to so skrbeli režiser g. Kovič in igralci poedinih vlog. Režija in scenerija sta bili zelo dobri. V gruntarju Mlinarju je spravil g. Tepavac do izraza vso svojo umetniško moč in vse svoje igralske sposobnosti ter nam ga predstavil z dušo in krvjo. Magdaleno je podala gdč. Kraljeva prav tako dovršeno in lahko trdimo, da je tokrat celo prekosila vse svoje prejšnje posrečene nastope. Razvija se v krepko, individualno umetniško moč. Dobro so rešili svoje vloge pa tudi skoro brez izjeme vsi ostali, posebno g. Grom (župan), g. Kovič (hlapec), g. Skrbinšek in gdč. Šturmova. Gledališče je bilo skoro popolnoma zasedeno. —r.

— **Dr. Rigov koncert.** Novoangažirani baritonist ljubljanske opere, g. dr. Rigo, je v pondeljek zvečer priredil v dvorani Filharmonične družbe v korist Dečjega in materinskega doma samostojen koncert, na katerem je nekoliko pičlemu številu sicer hvaležnih poslušalcev zapel dolgo vrsto izbranih solospevov iz slovenske, francoske, nemške in ruske tozadevne literature. — G. dr. Rigo je inteligenten, simpatičen pevec, ki razpolaga z dovolj obsežnim glasom ne preveč prijetne barve. Toda kar poje, poje čuvstveno, izrazito, tudi dramatično, dasi nam ugaja bolj koncertni kot operni pevec. Izbira točk vzporeda je svedočila koncertantov fin ukus in dobro poznavanje svetovne solospevske literature. Izmed slovenskih skladateljev je individualno interpretiral zlasti Lajovica, višek koncerta pa so tvorile Löwejeva balada »Pevec Tom«, katero je pel v originalu, in Musorgskega pesmi iz »Plesov smrti«, ki so ostavile v nas najlepši vtis. Pač pa bo moral g. dr. Rigo posvetiti večjo pozornost pravilni slovenski deklamaciji. Vzoren, fin decenten spremljevalec na klavirju mu je bil ves večer g. konservatorijski profesor Janko Ravnik, ki je bil poleg solista ves večer deležen iskrenih aplavzov. —o—

— **Premijera v drami.** V četrtek, dne 13. t. m. se vprizori prvič v drami tragikomedija znanega ruskega romanopisca Osipa Dimova »Nju«. V tem delu nastopa avtor kot zagovornik ženske duše, ki jo mučijo moški s svojim brezobzirnim vedenjem, ker nočejo videti njene globine. V glavnih vlogah nastopijo ga. Šaričeva, g. Putjata in g. Rogoz. Režira g. Putjata.

Podpirajmo bedno dijaštvo!

Dnevne novosti.

— **Petdesetletnica univ. prof. Plemlja.** Včeraj dne 11. t. m. je praznoval profesor ljubljanske univerze dr. Josip Plemelj svojo petdesetletnico. Profesor Plemelj uživa kot učenjak svetoven sloves, radi česar je ljubljanska univerza nanj upravičeno ponosna. Rojen je bil na Bledu; gimnazijo je obiskoval v Ljubljani, kjer je maturiral leta 1894. Posvetil se je filozofiji, kjer je bila njegova stroka matematika. 1898 je dosegel na Dunaju čast doktorja modroslovja. Da se izpopolni v svoji stroki, je odšel Plemelj še v Berlin in Göttingen. Odtod se je vrnil na Dunaj, kjer je postal docent za matematiko, leta 1907 pa je postal izredni profesor matematike na univerzi v Črnovicah. Radi vojne je bila kasneje černoviška univerza zatvorjena in Plemelj se je vrnil v svoj rojstni kraj na Bled. Leta 1916 je moral k vojakom, kjer je služil do 1918. Ko je bila ustanovljena ljubljanska univerza, je postal dr. Plemelj prvi njen rektor.

— **Minister n. r. g. dr. Niko Županič** se je vrnil s svojega potovanja po Beli Krajini.

— **Novi tiskovni zakon.** V pondeljek se je vršila v Zagrebu širša konferenca novinarjev o novem tiskovnem zakonu. Na tem sestanku se je sklenilo, da potujejo danes v Beograd predsednik centralne uprave g. Krešimir Kovačić in tajnik g. Ante Brozović kakor tudi predsednik zagrebške sekcije glavni urednik »Obzora« g. dr. Milivoj Dežman. Iz Ljubljane je odpotoval v Beograd predsednik sekcije g. Fr. Smodej.

— **Iz sodne službe.** Minister pravde je imenoval avskultanta g. dr. Karla Tschinkelna za sodnika pri okrožnem višjem sodišču v Ljubljani.

— **Koadjutor zagrebškemu nadškofu.** Adjutor papeževega nuncija monsign. Felicetti je odpotoval te dni v Sarajevo, kjer bo gost tamošnjega nadškofa g. dr. Ivana Šarića. To potovanje se spravlja v zvezo z imenovanjem koadjutorja zagrebškemu nadškofu g. dr. Ante Bauerju, za katero mesto je g. dr. Šarić najresnejši kandidat.

— **Otvoritev denarnega prometa z inozemstvom.** S 1. januarjem bo otvorjen denarni promet z inozemstvom in sicer z Avstrijo, Madžarsko, Italijo, Švico, Nemčijo, Češkoslovaško, Francijo, Belgijo in Romunijo. Največja vsota, katero se bo moglo poslati v enem denarnem pismu iz naše države, ne bo smela presegati 500 Din. Denarne vsote iz omenjenih držav v našo državo ne bodo omejene. Pošiljatelj denarja iz naše države v omenjene tuje države bo moral dati na poštnem uradu izjavo, da denarno pismo ne presega vsote 500 Din. Finančno ministrstvo je ta denarni prometni načrt odobrilo, da se interesentom, ki pošiljajo vsote pod 500 Din, olajša promet.

— **Slavnostna zabava na čast rojstnega dne Nj. Vel. kralja Aleksandra I.** Častniški zbor ljubljanske garnizije priredi na dan 17. decembra 1923 v veliki dvorani »Kazine« na čast rojstnega dne Nj. Vel. kralja Aleksandra I. slavnostno zabavo, na katero se tem potom vabijo vsi rezervni in vpokojeni častniki z rodbinami, vojaški uradniki kakor tudi oni oficirji in vojaški uradniki, ki se slučajno na ta dan nahajajo v Ljubljani. Pričetek zabave točno ob 8.30. Posebnih pozivnic se ne bo izdalo in naj se prednje obvestilo smatra za vabilo.

— **Pošiljanje denarja v Ameriko.** Naše ministrstvo pošte in brzojava se je sporazumelo z Zedinjenimi državami glede otvoritve denarnega prometa, kar se bo izvršilo s 1. januarjem 1924. Iz naše države se bo moglo poslati največ 100 dolarjev in sicer samo potom »Poštanske Štedionice« v Beogradu.

— **Izseljevanje na Japonsko.** Ker se obračajo mnogi na razna oblastva glede izseljevanja na Japonsko, opozarja Izseljeniški komisarijat v Zagrebu, da glasom informacij Japonska vobče ne potrebuje delovnih moči iz inozemstva. Na Japonskem je hiperprodukcija domačih manualnih delavcev, zaradi česar se kljub obnovi po nedavnem katastrofalnem potresu niti ne iščejo, niti ne morejo zaposliti inozemski delavci. Izseljevanje na Japonsko v svrho zaslužka je brezuspešno.

— **Ljudje z dvojnim državljanstvom.** V Gornji Radgoni je bil nedavno odkrit zanimiv slučaj. Štefan Ratnik, rodom prekmurski Slovenec, sicer pa zagrizen nemčur, je po osvobojenju tajno vložil v avstrijski Radgoni opcijsko prošnjo za avstrijsko državljanstvo, ostal pa je še radevolje v naši državi, se izdajal za našega državljana, dobil na tej podlagi tudi obrtno dovoljenje za trgovino z jajci in perutnino, ob volitvah pridno agitiral za — klerikalce in tudi volil. Oblasti so mu komaj nedavno prišle na sled in ga izgnale. Ratnik je pustil v naši državi krog 750.000 dinarjev dolga. Kakor nam poročajo, pa ta slučaj ni osamljen in upamo, da bomo v prihodnjih dneh poročali še o dveh takih ljudeh z dvojnim državljanstvom, od katerih je eden celo — občinski svetovalec neke manjše občine.

— **Zanimiv konkurenčni boj.** Do letos je obstojala v Mariboru samo ena velika izvozna mlekarna, last Nemca Bernharda, kateri je prejšnji okrajni glavar na ne vemo kakšni zakonski osnovi podelil monopol za izvoz. Letošnjo pomlad pa je osnoval zaveden Slovenec g. Kos novo slično podjetje, ki se je pričelo zelo lepo razvijati in konkurirati z nemškim. Nemški mlekarski magnat, ki izvaža samo v Avstrijo dnevno okrog 15.000 litrov našega mleka, pa se je zbal slovenske konkurence in napel vse svoje sile, da bi jo ubil. Ker nakupnih cen ni mogel naviti, ker bi ga v tem slučaju lahko prijela oblast radi navijanja, je obljubil po svojih nabiralcih kmetom, ki mu dajejo mleko, po 50 para nagrade od litra, in ko so Kosovi nabiralci prišli 1. t. m. po mleko, so izvedeli na svoje veliko začudenje, da mleka ne dobe več, ampak da ga bodo kmetje oddajali raje Nemcu. To pa seveda še ni bilo dovolj. Nemški magnat je poizkusil tudi še druga sredstva, da bi zadušil slovensko konkurenco in bo o tej zadevi razpravljala tudi še oblast. Slovensko podjetje se seveda brani, doslej tudi uspešno in upamo, da bo zmagalo. Da bo pa javnost videla, kako važno trgovsko panogo je imel doslej v izključni oblasti Nemec, naj omenimo njegove ogromne dobičke. Po izpovedbah strokovnjakov zasluži nemški izvoznik dnevno okrog 15.000 Din. Pred nedavnim časom je kupil na Aleksandrovi cesti v Mariboru za 4 milijone veliko hišo lesne družbe »Drava« in jo takoj plačal, istočasno pa je začel graditi v Lajteršperku veliko tovarno za proizvajanje in predelavo mleka s kapaciteto 30 tisoč litrov na dan. O zadevi bomo o priliki še poročali.

— **Naša pomoč lačnim v Rusiji.** Te dni se je vrnil iz Moskve v Beograd delegat našega Narodnega odbora za pomoč gladujočim v Rusiji g. Gjorgje Gjorgjević, ki se je mudil v Rusiji od leta 1922. Po njegovih izjavah je došlo iz naše države vsega skupaj 443 ton življenskih potrebščin. S tem živežem je bilo v Rusiji otvorjenih 43 kuhinj, ki so razdelile vsega skupaj nad 1 milijon in 200 tisoč kosil. Našo pomoč so sprejeli Rusi z bratsko hvaležnostjo. G. Gjorgjević je pogosto imel priliko razgovarjati se z Rakovskim, ki je opetovano spominjal hvaležnost do naše države za pomoč, ki jo je delila naša misija.

— **Razpis služb.** Pri okrožni gradbeni sekciji v Murski Soboti se razpisuje mesto začasnega pisarniškega pomočnika ali pisarniške pomočnice z dnevnico 2.5 Din in pripadki po zakonu. Pravilno kolkovane prošnje naj se vlože najkasneje do dne 31. decembra 1923 neposredno pri okrožni gradbeni sekciji v Murski Soboti. — Mestni magistrat v Mariboru razpisuje mesto ravnatelja mestne klavnice. Prošnje z navedbo službenih zahtevkov je vložiti do dne 20. decembra 1923 pri mestnem magistratu v Mariboru.

— **Dražba lova.** Občinski lov krajevne občine Kolovrat se bo oddajal v četrtek dne 3. januarja 1924 ob 10. uri dopoldne pri okrajnem glavarstvu v Litiji na javni dražbi v najem za dobo 5 let, t. j. od dne 16. januarja 1924 do 15. januarja 1929. Dražbeni pogoji so pri okrajnem glavarstvu v Litiji med uradnimi urami vsakomur na vpogled.

— **Kolo** znamke »Puch«, črno pleskano, vredno 1500 Din, je bilo ukradeno Viktorju Šenku v Zagrebu.

— **Izgnan** je iz naše države po prestani kazni zaradi tatvine 21letni samski natakar Matej Gabrijel z Dunaja, pristojen v Prago.

— **Nevaren begunec.** Iz zaporov sreza Trnavskog je pobegnil 26letni Vučević Risim iz Baluge, invalid, ki je bil zaprt zaradi dvakratnega roparskega umora. Kaznjenec je pobegnil v kazenski obleki in v okovih.

— **Iz blaznice** na Studencu pri Ljubljani je pobegnil 28letni bolnik Ivan Božička iz Metliške gore. Begunec je male postave, srednje oblečen in nosi zelen klobuk.

— **Dva begunca.** Iz novomeških zaporov je pobegnil v letniški obleki 22letni posestnikov sin Alojzij Kum, doma v Prapreč̌ah. Iz zaporov v Požarevcu so izpustili kaznjenca Štefana Pukupića iz Virovitice z ukazom, da se javi pri domači občini v svrho policijskega nadzorstva. Mož pa je med potjo neznano kam pobegnil.

— **Roparski umor v Peterancu.** Neznan ropar je vdrl nasilno v stanovanje seljaka Ivana Torčanca. Posestnika je pobil in ga pustil mrtvega v hiši, odnesel pa je nekaj obleke in pa denarnico, v kateri je imel 1500 Din. Skupna škoda pa znaša 3000 Din. O roparju nimajo še nobene sledi.

— **Razne nesreče.** Ko je šel delavec Zupan Janez v tovarno v Tržiču na delo, je padel in zadobil zmečkanine na levi strani prsnega koša. — V tovarni vžigalic in kemikalij v Rušah pri Mariboru je delavcu Štancu Hermanu odletel kosček lesa v levo oko, vsled česar je moral v mariborsko bolnišnico. — V usnjarni Karla Kirbischa pri Sv. Trojici pri Mariboru je pomočnika Gungla Miha zagrabil stroj za gladenje kož in mu zmečkal tri prste na levi roki, vsled česar je moral v mariborsko bolnišnico. — V predilnici v Litiji je delavko Gošte Julijano zagrabil jermen in ji zmečkal levo roko. — V parketarni Kotnika Fr. na Verdu pri Vrhniki si je ključavničar Čibej Viktor zmečkal sredinec leve roke. — Vidović Martin, kovaški vajenec pri Mihaelu Mlakarju v Sp. Leskovcu, se je udaril s kladivom po desni roki in si zmečkal kazalec. — Na skladišču tvrdke »Gorjanci« v Novem mestu si je delavec Kozlevčar Anton zmečkal kazalec leve roke. — Horvat Ignacij, čevljarski vajenec pri Vukanu Mihaelu v Rakičanu, se je močno vrezal na levi roki. — Pri stavbni družbi — v kamenolomu v Podpeči — je delavca Šviglja Janeza neki sodelavec udaril po nesreči s kladivom po glavi. — Pri šumski upravi v Kostanjevici se je drvar Pelan Jožef vsekal v levo roko. — Bonaja Urša, delavka, zaposlena pri stavbnem podjetju Karla Jezernika v Celju, si je zmečkala desno nogo, ker je padel nanjo hlod. — V gozdu Rudolfa Jeretina pri Celju se je Franc Jeretina vsekal v desno ramo. — V papirnici v Vevčah se je Verščaj Anton vsekal v levo nogo. — V kemični tovarni v Mostah si je delavec Čemažar Ciril zlomil križ. — V tovarni lepenke in papirja v Sladkem vrhu pri Mariboru je delavca Ferka Avgusta zagrabil stroj za izdelovanje lepenke in mu razparal levo roko, vsled česar je moral v bolnišnico. — Pri tehnični upravi v Ormožu si je delavec Lukman Matija zmečkal levo nogo, ker mu je padel velik kamen nanjo. Oddali so ga v bolnišnico Rdečega križa v Ormožu.

— **Tovarna za tkanine v Kranju.** Z ozirom na naš včerajšnji dopis pod tem naslovom nam je poslal naš kranjski izvestitelj popravek, ki ga lojalno priobčujemo. Odstavek glede člana demokratske stranke nikakor ne odgovarja resnici. Dotični gospod zastopa vseskozi stvarno svoje stališče napram odprodaji obč. posesti in ravno njegov temperamentni nastop v tem vprašanju dokazuje, da je vsa zadeva izvenstrankarska in strogo gospodarskega značaja. Popraviti je treba tudi tiskovno napako, da se prodaja preporni svet po 5 K za 1 m² in ne po 10 K.

— **Celjske novosti.** Smrtna kosa. V celjski javni bolnici je umrla gospa Olga Gselman, soproga nadučitelja g. Gselmana v Tepanjah. — Celjsko pevsko društvo ima svoj XXX. redni občni zbor v sredo dne 19. decembra ob pol 20. uri zvečer v mali dvorani Narodnega doma. Na občnem zboru se bo obravnavala tudi proslava 30-letnice društva, katera se vrši tekom prihodnjega leta. — Društvo drž. varnostne straže, podruž. v Celju, priredi dne 5. januarja 1924 v veliki dvorani »Uniona« veliko veselico pod pokroviteljstvom g. vlad. svet. dr. Leopolda Žužeka. Čisti dohodek je namenjen za podporo onemoglih članov, njihovih vdov in sirot.

— **Mariborske novosti.** O stanju nalezljivih bolezni v mestnem okolišu v preteklem tednu od 1. do 8. t. m. je izdal mestni fizikat nastopno poročilo: Šen: prejšnji 3, ozdravljen 1, ostaneta 2; škrlatinka: prejšnji 3, nova 2, ostane 5; davica: prejšnji 4, nova 2, ozdravljena 2, ostanejo 4; trahom: prejšnji 1; norica: prejšnja 2. — V proslavo ujedinjenja je daroval tukajšnji trgovec Franc Medica Glasbeni Matici znesek 500 Din. — Zaradi goljufije že večkrat prej kaznovana lahkoživka Marija F. je skušala z neko potvorjeno listino izvabiti Mariji Smodej razna živila. Nakana pa se ji ni posrečila, pač pa je bila vsled ovadbe aretirana in izročena sodišču. Ker je svojo umetnost baje poskušala tudi pri raznih drugih strankah, poziva policijski komisarijat eventualne oškodovance, da se javijo. — Obdukcija trupla Franca Robiča, ki so ga našli v nedeljo zjutraj mrtvega pri novi zvonolivarni na Koroški cesti, kjer je bil zaposlen kot nočni čuvaj, je ugotovila kot vzrok smrti zadušenje. Robiča, ki je trpel na kašlju, je najbrž med uživanjem klobase napadel kašelj, vsled česar se mu je kosček zaletel v sapnik in povzročil smrt. Pokojnik zapušča vdovo in več otrok v največji bedi.

— **Zagrebški saharin v Beogradu.** Beograjska policija je odkrila zadnje dni veliko tihotapsko afero s saharinom. Že nekaj tednov so prihajala na policijo v Beogradu anonimna pisma, da se več ljudi bavi z nakupovanjem in prodajanjem saharina. Ker ni bilo v nobenem pismu ničesar bolj natančnega, je policija osumila lekarne in drogerije, toda tu je bilo vse v redu. Med tem so pa tihotapci nemoteno uvažali saharin v Beograd in ga razpečavali. Sedež družbe je bil v Zagrebu, kjer je vso stvar vodila Rusinja Nadežda Koporc, žena medicinca Josipa Koporca. Pomagal ji je pri tem poslu Gjuro Simič, ki se je izdajal za trgovskega konzula. Ko sta bivala v Beogradu vsak v svojem hotelu in se pogosto obiskovala, je policija preiskala njuni stanovanji, vendar pa prvič pri njiju ni našla ničesar sumljivega. Pač pa je našla pri tej priliki večjo množino saharina pri ruskem beguncu Ausrehlichu, ki je izjavil, da je saharin kupil od nekega mornarja v pristanišču. Med tem je pa zagrebška policija ugotovila, da so se shajali v Zagrebu pri Koporčevi tihotapci s saharinom iz tujih držav, zlasti iz Nemčije, Avstrije in Madžarske. Policija vodi preiskavo dalje.

— **Kupite le šivalni stroj »Excella«** pri tvrdki J. Gorec, palača Ljubljanske Kreditne banke! Glej oglas!

— *Kino »Ljubljanski dvor«. Sestrica* znanega priljubljenega filmskega igralca *Jackie Coogan-a* — 6letna najdražestna filmska umetnica *Gloria Coogan* igra v *sredo 12., četrtek 13.* in *petek 14. decembra prvikrat* v Ljubljani v tragični drami 4. dejanj *»Mala samaritanka«*. Kdor je ljubitelj malega znanega Jakie Coogana, bo gotovo želel spoznati tudi njegovo ljubko in malo sestrico. Starši, ne zamudite si ogledati tega dražestnega otroka in pripeljite s seboj tudi svoje otroke, ki se bodo čudili tej mali filmski umetnici.

Novosti iz Primorske.

— **Odstavitev slovenskega župana.** — Rimski uradni list prinaša v svoji številki od 5. dec. t. l. odlok, s katerim je odstavljen župan na Vojščici, g. Pirec. Kot vzrok navaja ta odlok, da je župan deloval v protidržavnem smislu in oviral delovanje oblasti.

— **Italijansko izrabljanje.** V Lipi se je zadnje dni dogodilo, da so neznani zlikovci vdrli v šolsko poslopje, se tu polastili italijanske trobojnice in poleg tega vzeli še sliki kralja in kraljice ter vse skupaj sežgali. Tržaški »Piccolo« je pri tem dogodku takoj obrnil vodo na svoj mlin in piše, da je bila šolska postrežnica v zvezi s tem dogodkom in pa učitelj Črnigoj, katera so oba zaprli. Poleg tega so oblasti izvedle preiskavo po vseh hišah, da so v zadnji hiši zaključili s preiskavo ob 2. uri po polnoči in pri tem zaprli 3 mladeniče, ki naj bi tudi bili sumljivi. Raznih tujih, temnih elementov, ki so v Lipi zaposleni pri razstreljevanju municije še iz vojnih časov, seveda oblasti niso preiskale.

Sokolski vestnik.

— **Sokolsko društvo Ljubljana II.** — Bratje! Sestre! — Preminula je sestra Marija Heren. Naša dolžnost je, udeležiti se pogreba, kateri se vrši 12. t. m. ob pol 3. uri popoldan iz Cerkvene ulice št. 3. Zbirališče pred šolo na Grabnu ob 2. uri; vsi v civilu.

— *Sokolsko gledališče v Radovljici* ponovi prihodnjo nedeljo, dne 16. t. m. ob pol štirih popoldne igro »Lukrecija Borgia«, ki je bila pri obeh prvih predstavah razprodana. Ker je povpraševanje po vstopnicah še vedno veliko, naj se jih občinstvo preskrbi v predprodaji, ki jo oskrbuje brat Jaklič. Konec igre je sigurno pred sedmo uro, tako da se udeležniki lahko odpeljejo z večernimi vlaki.

Iz društvenega življenja.

— **Pevski zbor »Glasbene Matice«.** — Prva skupna vaja za ves zbor v sredo, 12. t. m., ob 18.15. — Ker bo koncert že 7. januarja 1924, se vse članice in člani nujno vabijo k polnoštevilni in točni udeležbi. — Moški zbor se ponovno opozarja, da se vrše njegove posebne vaje ob četrtkih ob 20. uri.

— **Zahvala.** Čast mi je, da izrekam tem potom v imenu »Društva slušateljev juridične fakultete v Ljubljani« našo najiskrenejšo zahvalo vsem velecenjenim članicam častnega damskega komiteja, zlasti naši pokroviteljici gospej dr. Marajonovi za njih požrtvovalno sodelovanje pri letošnjem elitnem plesu juristov, kakor tudi vsem ostalim, ki so pripomogli do tako lepega uspeha prireditve. — Cand. juris Udo Kasper, predsednik

— **Predavanje »Bratstva«.** Danes v sredo ob pol 8. uri zvečer predava na državni realki g. Anton Leitgeb o Karlu Marxu in njegovem nauku.

— **Društvo »Vrtnarska šola«** ima občni zbor dne 26. t. m.

Ljubljanska porota.

DETOMOR V ZVEZDARSKI ULICI. — OTROK V PEČI.

Dne 7. nov. zjutraj sta našli hčerka poštnega ravnatelja v Ljubljani ga. Debelaka in pa njena svakinja v pralnici na vrtu pod kotlom zavoj iz cunj, iz katerega je molela otroška nožica. Prestrašeni sta takoj poklicali stanovalce in obvestili so policijo, ki je uvedla takoj preiskavo. Brezsrčne matere ni bilo treba dolgo iskati. Skrajno sumljiva je bila služkinja Debelakova, 19letna Rozalija Blaško, doma iz Dola pri Otlici pri Ajdovščini. Preiskava je ugotovila, da je ona rodila 6. nov. dete ženskega spola, donošeno, dobro razvito in živo. To dete je zavila v cunje, ga skrila v škaf in odnesla v pralnico, kjer je napravila ogenj in položila otroka pod kotel. Nato je odšla po opravkih v mesto. Smrad in dim po žganih cunjah je privabil ljudi, ki so razkrili njen zločin.

Zagovor obtoženke.

Obtoženka je rekla v preiskavi med drugim priznanjem, da ni treba vabiti k obravnavi nobenih prič in izvedencev, češ da bo vse priznala. Pri obravnavi pa je zagovor spremenila in je detomor odločno zanikala. Zanosila je začetkom januarja z nekim Avg. Ogorelcem, s katerim se je seznanila pri domači hišnici. Udala se mu je vsled obljube, da jo poroči. Toda oče je nenadoma izginil in ostala je sama, zapuščena. Imela je namen, da gre, ko bo čas, v bolnišnico, vendar pa jo je prehitelo. V odločilnem trenutku v usodni noči se je vsled bolečin onesvestila za kakih 10 minut in, ko se je zopet zavedla, je bil otrok na svetu — toda mrtev. — Da skrije vse posledice, je očedila sobico, zmašila dete v škaf in ga odnesla v pralnico, da ga sežge in prikrije vse posledice.

Pričevanje.

Najvažnejša priča je bil oče nezakonskega otroka mehanik Avg. Ogorelec, ki prizna, da je z obtoženko občeval in tudi ne zanika očetovstva. Pravi pa, da mu dekle ni nikdar povedalo, da je v drugem stanu in tudi ni tega vedel. Preselil se je iz drugih vzrokov in mu je kasneje obtoženka tudi še parkrat pisala. — Njena gospodinja, gospa Debelakova, je izpovedala, da je bila obtoženka pri njej v službi skoro 4 leta in je bila prav dobra, vestna in poštena služkinja. Tudi jo je ona odvračala od obiska pri hišnici, kjer se je seznanila z Ogorelcem, nakar je šla obtoženka večkrat tja skrivaj. Sodna izvedenca zdravnika dr. Travner in dr. Novak sta ugotovila, da je bil otrok donešen, zdrav in živ rojen.

Državni pravdnik je poudarjal, da je spremenila svoj prvotni zagovor, ki je bil odkrit in vseboval priznanje, obtoženka šele, ko je že imela nekaj stika z zunanjim svetom. Delala in ravnala pa je kljub bolečinam pri zavesti in po načrtu in je tudi pospravila za sabo vse sledove razun male mlakužice krvi, katero je pa le prezrla. — Zagovornik je ugotavljal njen spremenjeni zagovor v že zgoraj navedenem smislu.

Pravorek in sodba.

Senat je stavil porotnikom 5 vprašanj, in sicer prvi dve glede detomora, tretje in četrto, zakaj ni poklicala zdravniške ali bolniške ali vsaj druge pomoči, in pa, zakaj ni prijavila poroda, bodisi da je rodila živo ali mrtvo dete, pristojnim oblastem, in peto vprašanje, če je storila obtoženka dejanje v taki duševni zmedenosti, da se tega ni zavedla. — Glede zadnjega vprašanja si je pridržal državni pravdnik pravico pritožbe glede ničnosti.

Po dolgem izčrpnem resumeju predsednika so po daljšem posvetovanju porotniki obe vprašanji glede detomora zanikali in sicer prvo glede umora soglasno, glede opustitve vsake pomoči v namenu, da otrok umrje, s 7 glasovi, potrdili pa so soglasno tretje vprašanje, da ni poklicala v kritičnem času zdravnika ali kake druge izkušene ženske, vsled česar ste odpadli zadnji dve vprašanji. Na predlog državnega pravdnika je bila obsojena obtoženka na 2 meseca strogega zapora, v katerega se ji všteje v zapor preiskovalni pripor od 13. nov. letos tako, da bo dekle v enem mesecu prosto. — Obravnava je trajala skoraj do 3. ure popoldne. Ob pol 4. uri se je pričela druga obravnava in sicer proti Angeli Dolenovi iz Senične, samski posestnikovi hčeri.

DRUGA DETOMORILKA.

ki se je zagovarjala včeraj pred poroto, je Angela Dolen, samska, pos. hči, šivilja v Senični. Obtožena je, da je dne 6. okt. v Seničnem svojega nezakonskega otroka ženskega spola zadušila s tem, da mu je ovila koc okoli glave. Domačini so vedeli, da je dekle noseča, vendar jih je dekle vedno motilo, da še ni čas za rojstvo. Materi je baje celo nekoč priznala, da je noseča in da bo otroka stran spravila ali pa se bo sama končala. Usodni dan je odšla njena mati v Tržič in ona ni poklicala niti babice, niti kakih zanesljivih žensk iz soseščine. Porodila je otroka, ga zavila v koc, nesla v podstrešje in ga skrila za neki tram. Ko se je vrnila mati, je opazila, da je hčerka porodila, in je poklicala babico Marjano Remicevo. Obtoženka je babici priznala, da se je nekaj zgodilo ž njo in da je vrgla nekaj v stranišče, kjer pa niso seveda ničesar našli. Šele na hujši pritisk babice, da bo ovadila zadevo orožništvu, je dekle povedalo, kje je otrok. In res so našli dete v podstrešju, zavito v cunje. Telesce, posebno pa vrat in glava sta bila že tako od mačk objedena, da se ni moglo davljenje nikakor več ugotoviti. — Pač sta sodna zdravnika potrdila, da je otrok dihal in torej živel, kar znači dejstvo, da so našli v pljučih zračne mehurčke. Ozadje tega dejanja pa je to, da je dekle imelo ženina, ki bi jo pa gotovo pustil, če bi zvedel, da je njegova nevesta z drugim že noseča. To je hotela ona preprečiti in porod pred njim prikriti. Sicer pa je dekle odločno zanikalo umor in ugotavljalo, da je rodila mrtvo dete in da je dete umrlo bržkotne med porodom, ki je trajal skoro celo uro. Senat je stavil porotnikom skoro ista vprašanja kot pri dopoldanskem slučaju, pri čemer si je pridržal kot zjutraj drž. pravdnik pri zadnjem vprašanju pritožbo ničnosti in sicer radi tega, če je izvršila obtoženka dejanje v taki duševni zmedenosti, da zanj ni odgovorna. Porotniki so zanikali vprašanje glede umora naravnost kakor tudi s tem, da je namenoma opustila vsako pomoč pri porodu, kakor tudi vprašanje, da ni poklicala zdravniške pomoči ali babice. Pač pa so potrdili vprašanje, da ona poroda ni naznanila pristojnim oblastim ali osebam. Na podlagi tega pravoreka je bila obsojena Angela Dolen na šest tednov strogega zapora, vštevši preiskovalni zapor.

Senatu je predsedoval višji svetnik dr. Kaiser, kot votanta pa sta bila svet. Vehovar in pa sod. dr. Sfiligoj, obtožbo je zastopal drž. pravd. dr. Ogorevc, obtoženki pa sta zagovarjala prvo dr. Kreč, drugo pa dr. Krejči. Obe obravnavi, posebno prva ljubljanska, ste vzbudili precejšnjo pozornost in je bila porotna dvorana cel dan nabito polna.

Danes se vrši obravnava proti Janezu Zorko zaradi uradnega obrekovanja po § 209. Zadeva se je že obravnavala pred ljublj. sodiščem, sedaj pa je zagrebško višje sodišče določilo za to zadevo ljubljansko poroto.

Mariborska porota.

Maribor, 11. decembra.

UBOJ.

Pred današnjo poroto se je moral zagovarjati 19letni posestnikov sin Marko Bohanec iz Bučkovcev zaradi hudodelstva uboja. Dne 2. septembra t. l. je napadla v gostilni Matevža Filipiča pri Mali Nedelji družba fantov zeljarskega sina Franca Frasa, in dočim sta ga dva držala za roko in ga vlekla mimo hiše, sta druga dva, katerih eden je bil obtoženec, sledila. Fras se je skušal braniti, toda Bohanec je Frasa sunil z nožem v hrbet in mu prebodel pljuča. Frasa, ki je močno krvavel, so spravili v gostilno, kjer je čez nekaj minut umrl. Porotniki so potrdili vprašanje glede uboja, nakar je bil Bohanec obsojen na pet let težke ječe

NEVAREN ROPAR.

Nato je porotno sodišče obravnavalo slučaj 18letnega poljskega delavca Štefana Pozveka z Bucelovcev, ki je obtožen hudodelstva ropa. 26. julija t. l. se je obtoženec v Murski Soboti pridružil posestniku Mihi Žilovcu iz Dekležovja, ga izvabil v bližnji gozd, češ, da mu bo pokazal bližnjico, ga napadel in mu s silo in z grožnjami odvzel denarnico s 350 Din vsebine in nato pobegnil. 11. avgusta t. l. se je pridružil neki neznan fant 60letnemu Janošu Daniju iz Martovcev, ki je nameraval kupiti dva stola, in se mu ponudil, da ga popelje h grofovskemu mizarju, kjer bo baje zelo poceni dobil stole. Dani je šel z njim. Njegov spremljevalec ga je odvedel v bližnji gozd, češ da je v tamkajšnji bližini mizar. V gozdu pa ga je nepričakovano napadel in mu nasilno odvzel listnico, v kateri je bilo 40 dolarjev in 1750 Din. Kljub temu, da je Žilovec spoznal v Pozveku svojega napadalca, taji obtoženec dejanje trdovratno ter zatrjuje, da je denar, ki so ga našli pri njem na domu, prejel od svojih bratov in sester. Zaradi nadaljnje ugotovitve in zaslišavanja prič je bila razprava preložena.

Borzna poročila.

Beograd, 11. dec. (Z) Devize. Dunaj 0.1243—0.12445, Budimpešta 0.465—0.475, Bukarešta 44.50—45, Ženeva 1544—1546, London 386—386.40, Italija 384.75—385.25, Newyork 88—88.25, Pariz 474—476 Praga 258.50—258.90.

Zagreb, 11. dec. (Z) Devize. Dunaj 0.1240—0.1250, Budimpešta 0.455—0.465, Bukarešta 45.50—46.50, Italija izplačilo 384.50—385.25, London izplačilo 386—387, Newyork ček 87.75—88.75, Pariz 470—475, Praga 258.50—259.50, Sofija 0—67.50, Švica 1542.50—1545. Valute. Dolarji 86.75 do 87.50, avstrijske krone 0.1225—0.1235, češkoslovaške krone 253—256, francoski franki 0—470, rumunski leji 0—41, švicarski franki 0—1540, ital. lire 379—381.

Ostalih borz nismo mogli priobčiti, ker je vsled stavke poštnih in brzojavnih nameščencev v Avstriji prekinjena zveza z inozemstvom.

DOBAVE.

× **Dobava gasilskih potrebščin.** Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se bo vršia dne 21. decembra t. l. ofertalna licitacija glede dobave gasilskih potrebščin.

× **Dobava brzojavnih drogov.** Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 22. decembra t. l. ofertalna licitacija glede dobave 750 brzojav. drogov.

× **Dobava zavojnih svedrov za razpornike.** Pri ravnateljstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 22. decembra t. l. ofertalna licitacija glede dobave zavojnih svedrov za razpornike.

Predmetni oglasi so v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Glavni urednik: Ivan Podržaj.
Odgovorni urednik: Miha Gaberšek.
Last »Zvezne tiskarne« v Ljubljani.

Trboveljski premog in drva
ima stalno v zalogi vsako množino
Družba „ILIRIJA“ Ljubljana,
Kralja Petra trg 8. Tel. št. 220

Pisalni stroji, potrebščine itd.
Mehanična delavnica
(popravljalnica)
LJUBLJANA
Šelenburgova ul. 6|I.
L. Baraga.

KINO TIVOLI
13., 14., 15., 16. decembra
Lya Mara
v svoji najboljši drami
Miss Beryll.

11. in 12./XII.
„Boreče se sile“.
Pozor, visoka napetost!
Življenjska nevarnost!
KINO „MATICA“.

Jul. Zeyer:

Gompači in Komurasaki.

(Japonski roman.)

(Nadaljevanje.)

»Storim to!« je vzkliknil starec, globoko ganjen. »O, Gompači, ljubil sem te z ljubeznijo očeta in odpuščam ti. Res je, da ne moreš dalje ostati v Jedu, zate ni več tiste sijajne bodočnosti, toda moja ljubezen do tebe ni popolnoma ugasnila in usoda te deklice mi je izžela solze. Hočem ti darovati njeno odkupnino, odpelji jo iz mesta bede, iz močvirja sramote in vrni jo rodbinskemu krovu. Čista je kakor beli češnjev cvet!«

»Živeti hočem skrit in v tihi sreči!« je vzkliknil Gompači, »vzeti si jo hočem za ženo. Misel o tem, kar se mi je zdelo doslej sreča, me sili k smehu. Sedaj sem mož. Vse svoje življenje pa hočem blagoslavljati tebe, moj oče, ti si kakor božanstvo; klanjam se pred teboj!«

Poljubljal mu je roke in noge in goste solze so mu tekle kakor lije jesenski dež. Starec ga je objel, poljubil v spravo in še istega dne je odšel Gompači iz Jeda in z njim Komurasaki, ki jo je odkupil iz bede, sramote in obupa. Oba sta korakala, kot da sta se prebudila iz sna, težkega kakor smrt, in novo življenje jima je vzhajalo kot pomlajeno solnce izza črnih oblakov. Dušo jima je prevevalo nekaj kakor zvok strune, odpiralo se je nekaj kot čaša svetega lotosa!

O kako se je zdelo Gompačiju to življenje zopet krasno in vabljivo — toda drugače krasno nego prej, kajti življenje, ki ga je živel sedaj, je bilo notranje, to je bila zarja, ki je vzhajala iz srca in zlatila ves svet okoli. Nič več ni iskal sreče izven sebe in ni bilo zanj drugega sveta kot ljubezen Komurasakina. In gore in gozdovi, morje in oblaki, vse je globoko čutilo z njima. Priroda je bila kakor veliki duhoven, ki je razprostiral nad njima svoje roke in ju blagoslavljal. Bila je velika in dobra. Počasi sta stopala čez kraje, jima večinoma neznane, toda kako drugačni so se jima zdeli sedaj, vse sta videla v zlatih žarkih svoje sreče. In kraj je bil jesensko pester in sanjav v zarji jesenskih dni. Ozračje je bilo čisto, voda neobičajno jasna. Z njiv jima je vel vonj požetega klasja, po nebu so se vlačile v krdelih divje gosi, oblaki so se valili nad gorami kakor ogromni prapori, v katere se zaletava veter, ali pa so se kopičili v prečudno belo gorovje.

Nekega jutra sta prišla na zmerno se dvigajočo plan, porastlo z bičjem; bila je pusta in edini žerjav, ki je osamel s svojim plenom, je oživljal to pustinjo. Črni oblaki so se podili po obzoru »kakor divji mrjasci«, je rekel Gompači. Solnce pa je prodiralo skozi oblake in jagode na nizkem grmičju med bičjem, prevlečene z nežno slano, so zaplapolale »kakor grozdje iz zvezd«, se je veselila Komurasaki. Oba sta bila kakor otroka; kako sta zavriskala, ko sta zagledala istega dne, ko so se razgubile tanke megle, gričevje, za katerim je dremala Komurasakina rodna vasica, gričevje s častitljivim ozadjem visokih gor, kjer se je na vrhu svetil že sneg.

»Glej, prah dragih kamenov!« je vzkliknila Komurasaki, »zima se začenja in z njo dolgi večeri v toplem kotičku!«

Zamislil se je in razumela sta se brez besed; saj sta vedela drug o drugem kod so begale njune misli. Oba sta videla tiho sobo pred seboj, mračno, z gorečo svetiljko pri pestrih zaslonih in z medenim kotličkom, polnim žerjavice, na snežnobeli rogoži iz ličja in zunaj je dremal svet v snegu in megli — in znotraj je svetila in žarela ljubezen kakor solnce. Stiskala sta se k sebi in stopala hitreje, kakor da hitita nestrpno naproti tej mili zimi...

Proti večeru sta dospela do gričev. Na enem izmed njih, ki je bil porastel z lepim prastarim drevjem, je bila ravno slavnost »pestro pobarvanih javorov«, ki so stali veličastno in tiho kakor zlata stena, odeti z žoltim bogastvom svojega listja. Oblaki so se razgubili, zlata zarja se je razlivala po nebu, golob je grulil v gozdu in prijeten jesenski čar je ležal na pokrajini kakor cvetni prah. V zraku so letali nežni listi uvelih cvetlic, ki jih je raznašal tih vetrič. (Dalje prihodnjič.)

Šentjanški premog

vseh vrst, popolnoma čisto opran, nudi po lastnih cenah premogovnika v celih vagonskih pošiljkah

prodajni urad

šetjanškega premogokopa

And. Jakil, Ljubljana

Krekov trg 10.

Bičevniki.

Navadni gladki, politirani, pleteni. Edina tvornica v Jugoslaviji, ki izdeluje bičevnike iz pravega koprivovega lesa.

V najkrajšem času bova montirala najmodernejše stroje, da bodeva lahko postregla cenj. odjemalcem v vsaki množini po najnižjih cenah.

Prva jugoslovanska tvornica bičevnikov

Ogrin i Peric,

Laverca pri Ljubljani.

nudi primeroma najfinejšem potplatu Palma kavčukov potpetnik in potplat.

Zvezna tiskarna in knjigarna

Wolfova ul. 1 v Ljubljani Marijin trg 8

Izdeluje vsakovrstne tiskovine, knjige, brošure, poslovne knjige, bloke, note, tabele, vstopnice, razglednice, naročilne knjižice, lično, hitro in po konkurenčnih cenah.

Moderna knjigoveznica.

Zdravnik

Dr. PAVEL KANC

ordinira od 9.-12. in od 2.-4.

na Glincah št. 37 [hiša Tribuč].

Gradbeno podjetje

Arhitekt

V. Krainer & Ko.,

Jesenice.

Stavbna vodstva:

LJUBLJANA, DOMZALE, ZAGREB.

zvršuje privatne in industrijske stavbe, proračune načrte, cenitve, posebni oddelek za arhitekturo.

ŠIVALNE STROJE **EXCELLA** Z 10 LETNIM JAMSTVOM

najfinejši izdelek kupite najceneje pri tvrdki

J. GOREC, LJUBLJANA

Palača Ljubljanske kreditne banke.

Za Božič in Novo leto 10% popusta.

PRATIKA ZA DECO NOVOST ZA LETO 1924

Slike narisal akad. slikar **M. Gaspari.**

Besedilo zložil **Tone Gaspari.**

Krasno umetniško in literarno delo

za mladino

je izšlo koncem novembra t. l. v založbi **Zvezne tiskarne in knjigarne** v Ljubljani.

Cena po **Din 25·—**, v luksusni izdaji po **Din 30·—**.

Poštnina posebej po Din 1·— odnosno za luksusno izdajo po Din 1·50·—, za inozemstvo dvojna poštnina.

Naročila sprejema

Zvezna knjigarna,

Ljubljana, Marijin trg 8.

Razstava

okusnih božičnih predmetov za dame in gospode

Aleksandrova cesta 3, I. nadstr. nad trgovino Kette

celi dan otvorjena do 9. zvečer.

MALI OGLASI:

Cena oglasom do 20 besed Din 5·—; vsaka nadaljna beseda 25 para, z davščino vred.

Krojaškega pomočnika

prvovrstnega, za fino delo, iz Ljubljane ali bližnje okolice in vajenca sprejme takoj Josip Rojina, Ljubljana.

Halo!

Najvišje cene plačam za stare obleke, perilo, čevlje, pohištvo itd. — Dopisnica zadostuje; grem tudi na dom.: A Jurečič, Ljubljana, Sv. Jakoba nabrežje 31

Nov angleški tečaj

za začetnike, direktna metoda, začne za 8 do 10 oseb rojena Angležinja z dolgoletno učiteljsko prakso, dve uri na teden: 7 dinarjev ura. — Javiti se pri Miss Farler, Pražakova ulica (nova Toeniessova hiša, III. nadstropje) med 2. in 3. pop.

Proda se

8 mesecev stara volčja psica. — Istotam se proda damsko kolo »Styria« in moško kolo »Pengyu«. Naslov pove uprava lista.

Vila

v Mariboru, v bližini gl. kolodvora z vrtom in prostim stanovanjem se ugodno proda. — Naslov v upravi lista.

Ubog invalid

100%ni, prosi milostno premožnejše sloje, ako bi mu kdo posodil 10 do 15.000 K proti obrestim za pol leta, da si izboljšam svojo obrt. Naslov v upravi lista.

Otroški voziček

se ceno proda. Poizve se: I. K., Križevniška ul. 6/I. levo.

Med

pristen, trčani lastnega pridelka 800 kg proda L. Fürsager, Radovljica.

Vino

pristno ljutomersko in haložko lastnega pridelka letnikov 1921, 1922 in 1923 vedno v zalogi v kleti vinogradnikov V. Baebler in drug, v Ptuju. Razpošilja se od 300 litrov naprej.

Tovarni Nipič v Mariboru.

Na Vašo željo Vam prav radi potrjujemo, da ste po našem naročilu izvršili in montirali v našem podjetju 2 Toplodarja in sicer enega v stavnici na lončeno peč, drugega pa v strojni dvorani na železno peč. Oba funkcionirata zelo dobro, ter se tudi na kurivu znatno pozna. Pripravljeni smo kakemu eventuelnemu Vašemu interesentu, če želite tudi pokazati, kako da funkcionira. Mariborska tiskarna, d. d. Maribor. Naroča se: Jugometalija, Ljubljana, Kolodvorska ul. 18 ali R. Nipič in drug, Maribor.

Šivilja

išče dela na dom. — Naslov v upravi lista.

Trame, deske

antene, hmeljevke vseh dimenzij kupi vsako množino proti takojšnjemu plačilu. Ponudbe pod »Bottonbois« na upravo lista.

Večja množina

suhega lesa »Cerbel«, rezanega 30 m 50 mm dimenzije naprodaj pri Jakobu Trobec, Kozarje 6, p. Dobrova.

Stare „Negative“

fotografske plošče kupi v vsaki velikosti in množini Kunc Franc, fotografski atelje, prvi domači zavod za povečanje slik, Ljubljana, Wolfova ul. 6.

Meblovana soba

v Ljubljani se odda solidnemu gospodu. Naslov v upr. lista.

Posestva od 3 do 176 oralov z živim in mrtvim inventarjem od 300.000 kron dalje.

Vila, takoj prosto stanovanje.

Žaga, mlin z lepim posestvom.

Vila z lesno trgovino in pekarno.

Hiša s 18 strankami, blizu kolodvora pod ceno.

Gostilna, velik promet, trgovine, najemnine, pekarije, tovarne, premogovnik, grajščine proda Zagorski, Maribor, Barvarska ulica 3.

Nova hiša

z več sobami se proda. Poizve se pri g. A. Malovrhu, Sp. Šiška, poleg polic. stražnice.

Stavbeni risar,

izprašan, prvovrstna moč išče primerne službe. Kraj postranska stvar. Ponudbe pod »Risar«, na upravo lista.

Stanovanje

(2—3 sob) išče pristaš radikalne stranke, ki ga v črnordeči Ljubljani ne more dobiti. Mirna stranka brez otrok. — Plača dobro. — Ponudbe pod »Duševni delavec« na upravo lista.

Dolžnost

vseh narodnih gospodinj bodi, da zahtevajo povsod »Prvovrstni kvas« v korist Jugoslovanske Matice, katerega razpošilja tvrdka M. Žigon v Škofjiloki dnevno po tovarniški ceni.

Brinje

hrvaško, istrsko in italijansko se dobi pri

I. Knez, v Ljubljani,

Gosposvetska cesta.

Zadnje novosti

v filcu in velourju, kakor tudi moderniziranje na najnovejše modele priporoča tovarna slamnikov in klobukov

Franc Cerar,

d. z o. z.

Domžale.

Podružnica Celje,

Gosposka ulica št. 4.

Rešimo Sokolski Tabor!

Zimske suknje

priporoča po ugodnih cenah oblačilna industrija

A. Kunc, Ljubljana,

Gosposka ulica 7

Ustanovljena leta 1838. - Vplačana akcijska glavnica Lit. 20,000·000·—

Jadranska zavarovalna družba

(Riunione Adriatica di Sicurta v Trstu)

Generalni zastop v Ljubljani

(Ravnateljstvo v Zagrebu)

naznanja, da se je preselila iz dosedanjih prostorov v lastno poslopje

v Beethovnovo ulico št. 4.

Sklepa:

1. Požarna zavarovanja.
2. Zivljenska zavarovanja.
3. Nezgodna in jamstvena zavarovanja.
4. Zavarovanja proti škodam vsled tatinskega vloma.
5. Transportna zavarovanja.
6. Zavarovanja proti škodam vsled razbitja stekla.
7. Zavarovanja proti škodam po toči.

Najnižji tarifi. Takojšnje izplačilo škod.

Zastopstvo v vseh krajih Slovenije.

Izdaja in tiska »Zvezna tiskarna in knjigarna« v Ljubljani.